



Kertomusluonnoksesta annetut lausunnot

13/2024 Julkisen velan ennusteen menetelmät

D/590/04.05.01/2023

Valtiovarainministeriö, 11.10.2024.

Valtiokonttori, 18.10.2024.



11.10.2024

Valtionalouden tarkastusvirasto
Lausuntopyyntö D/590/04.05.01/2023
Johtava finanssipolitiikan tarkastaja Mika Sainio
27.09.2024

Lausunto tarkastuskertomusluonnoksesta julkisen velan ennusteen menetelmät

Valtionalouden tarkastusvirasto (VTV) on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta tarkastuskertomuksesta, joka käsittelee julkisen velan ennusteen menetelmiä.

Yleiset havainnot

VTV:n tarkastuksen tavoitteena on ollut arvioida, onko valtiovarainministeriön (VM) julkisen velan ennuste laadittu asianmukaisin menetelmin. Tarkastuskertomus käsittelee myös julkiseen velkaan liittyviä ilmiöitä ja tapahtumia.

Tarkastuksen perusteella VTV toteaa, että VM:n kansantalousosaston käyttämä julkisen velan ennustamisprosessi on pääosin toimiva, ja menetelmät ovat yleisesti ajantasaisia ja riittävän tarkkoja. VTV kuitenkin huomauttaa, että prosessi sisältää joitakin riskejä, ja ehdottaa ennusteen tiettyjen osa-alueiden ajantasaistamista. Lisäksi VTV katsoo, että velan ennustemenetelmästä julkaistu kuvaus on osittain vanhentunut ja liian yleisluonteinen. VM pitää tarkastuskertomusta hyödyllisenä ja sen esiin nostamia huomioita tärkeinä ennustemenetelmän ja -prosessin kehittämiseksi. Ennustemenetelmän kuvauksen päivittäminen on tarpeellista, sillä edellisestä päivityksestä on kulunut kuusi vuotta. Lisäksi VM kiittää kertomusta julkisen velan rakenteen ja erityiskysymysten kattavasta kuvauksesta.

Kansantalousosaston ennusteen arviointi

VTV toteaa raportissaan, että VM ennusteprosessi on käytännössä toimiva, ja että kansantalousosaston asiantuntemus julkisen velan ennustamisessa on korkealla tasolla. Toisaalta tarkastuskertomuksessa todetaan, että ennustelaskelmat ovat paikoin tarpeettoman monimutkaisia, ja osa työkirjoista ja laskentataulukoista voitaisiin yhdistää. VM huomauttaa, että julkisen velan ennustamisprosessiin liittyy myös budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon rahoitusasemien yhdenmukaisuuden varmistaminen, mikä lisää laskentaan välivaiheita, joita ei pelkän velan arvioinnissa tarvittaisi. Nämä prosessit ovat kuitenkin keskenään kytköksissä.

VTV esittää parannusehdotuksia useisiin julkiseen velkaan vaikuttavien ilmiöiden mallinnukseen, kuten käteisvakuuksiin ja valtion likvidikassan muutoksiin.

Likvidikassan osalta VTV ehdottaa, että VM harkitsisi poikkeamista perusoletuksista, jos kassataso on poikkeuksellisen korkea tai matala vuoden lopussa. VM pitää ehdotusta hyvänä ja huomauttaa, että vastaavaa arviota tehtiin esimerkiksi vuonna 2021, kun kassataso nousi merkittävästi koronaviruksen aikana. Vuonna 2023 kassavarojen kasvu johtui suuresta alkuvuoden rahoitustarpeesta, jonka arvioidaan jatkuvan tulevina vuosina. Näin ollen oletusta kassan pysymistä korkealla ei ole ennusteessa muutettu.

Korkotukilainoihin liittyen VTV huomauttaa, että VM:n nykyisessä ennustemenetelmässä on yliarvioinnin riski. VM ottaa tämän huomioon huomioon korkotukilainakannan ennusteen kehittämisessä. VTV kiinnittää huomiota myös ERVV:hen, ydinjätehuoltoon ja elinkaarihankkeisiin liittyviin velkakirjauksiin, mutta toteaa niiden vaikutuksen olevan vähäinen. VM kehittää ennustemenetelmiä näiltä osin.

Lisäksi VTV huomauttaa, että ennustemenetelmäkuvaus on osittain vanhentunut ja kaipaa päivitystä. VM yhtyy tähän arvioon ja toteaa päivityksen tarpeelliseksi.

Muut huomiot

VTV esittelee raportissaan yksityiskohtaisesti ja selkeästi julkisen velan rakennetta ja siihen liittyviä ilmiöitä. VM pitää raportin velkaa ja siihen liittyviä ilmiöitä kuvailevaa osuutta onnistuneena ja hyödyllisenä tietopakettina julkisesta velasta.

Osastopäällikkö, ylijohdaja Mikko Spolander

Finanssineuvos Jenni Pääkkönen

18.10.2024

Lausuntopyyntö 22.9.2024 D/590/04.05.01/2023 Lausunto valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluon- noksesta Julkisen velan ennusteen menetelmät

Yleistä

Valtiokonttori hoitaa keskitetysti suurta osaa Suomen valtion rahoitustoimista. Valtiokonttori hoitaa valtion velan- ja kassanhallintaa. Valtiokonttori hallinnoi valtion muiden organisaatioiden myöntämiä lainoja, korkotukia ja valtiontakauksia. Tehtäviinsä liittyen Valtiokonttori esittää pyydettyinä lausuntonaan seuraavia kommentteja, joiden pohjalta saattaisi olla mahdollista kehittää valtiovarainministeriön julkisen velan ennusteita.

Ennusteiden kehittäminen

Valtiontalouden tarkastusvirasto esittää, että valtiovarainministeriö voisi kehittää reaaliaikaisemman käteisvakuustiedon käyttöä ennusteidensa pohjana, koska annettujen käteisvakuuksien määrä voi vaihdella suuresti. Yksi tapa kehittää käteisvakuuksien ennustamista voisi olla Valtiokonttorin laskelmien laajempi hyödyntäminen. Valtiokonttori tuottaa herkkyysslaskelmia johdannaiskaupan käteisvakuuksien muutoksista korkojen muuttuessa. Valtiovarainministeriö voisi halutessaan hyödyntää Valtiokonttorin herkkyysslaskelmia ennustaessa käteisvakuuksien määrän muutoksia, esimerkiksi tutkimalla herkkyysslaskelmien avulla omien korkoennusteidensa aiheuttamia muutoksia annettujen ja saatujen käteisvakuuksien määrään.

Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan valtiovarainministeriön tulisi harkita valtion kassan kokoa koskevien ennusteiden kehittämistä. Nykyisin valtiovarainministeriö olettaa ennusteessaan lähtökohtaisesti valtion kassan pysyvän vuoden lopussa edellisvuoden lopun tasolla. Valtiokonttori ehdottaa yhdeksi kehityskohteeksi kassan koon ennustamisessa Valtiokonttorin kassanhallinnan tuottamien ennusteiden hyödyntämistä. Niiden taustalla on mm. valtion kassaennustejärjestelmän tuottamia ennusteita. Valtiokonttorin kassanhallinnan ennusteiden hyödynnettävyys koskisi Valtiokonttorin näkemyksen mukaan lyhyen aikavälin ennusteita.

Emissioerojen osalta Valtiokonttori toteaa, että valtionvelan liikkeeseenlaskuissa syntyvien emissioerojen ennustamisessa voisi mahdollisesti hyödyntää valtiovarainministeriön 10 vuoden korkoennustetta ja sen tasomuutoksia.



18.10.2024

Helsinki 18.10.2024

Allekirjoitettu sähköisesti
Liisa Räsänen
Pääjohtaja

Allekirjoitettu sähköisesti
Anu Sammallahti
Toimialajohtaja (vt.)

